

מסורת הש"ס

א) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ב) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ג) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ד) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ה) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ו) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ז) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ח) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ט) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (י) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יא) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יב) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יג) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יד) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (טו) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (טז) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יז) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יח) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (יט) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כ) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כא) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כב) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כג) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כד) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כה) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כו) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כז) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כח) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (כט) וַיִּזְכֹּר בַּיּוֹם הַהוּא (ל)

לעזי רש"י

ברוש"י שגבוליה"ש
[ביושר"ד של גבוליה"ש].
רקמה.

מוסף רש"י

הובא בסוף התוספת.

רבינו ניסים

עת לעשות לה' תפרי תורתך.
פירוש טעמו בגמרא דבני מרבא ר' יוסי אומר אם תחישנו דברי תורה בפיר אל תבדיל להם מאי טעמא (ומשל כג) ואל תבדיל וקנה אפר אמר ר' יעריא אם נודקנה אומתך עמוד וגדירה כיש ששעה אלקנה שהיה מדרוך את ישראל לפעמי רגלים אל טעם (ש"א א) ונלה האיש ההוא בעירו:

רבינו חננאל

עליה וילף מר מקפנדריא מה קפנדריא כנסת אסור, אף (נעל) [ניקנה] כנסת אסור. ופריך כי תנא, מה תנא וילף לה מנעל הכי אנא יליפנא מנעל, דתנא לא יכנס בהר הבית במקל שבידו ובמנעלו שבידו ובמנעלו צוריון לו (ו) מביטין [בבגדו ובאפנדרוהו מנעולת לאחוריו ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחומר, והלא דבין קל וחומר רבא מנעל שאין בר דרך ביזיון אמר תורה של נעלך מעל רגלך, ורקיקה שהיא דרך ביזיון לא כל שכן, ר' יוסי בר' יהודה אומר כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, והלא דברים כל וחומר ומה שק שאינו מאוס לפני בשר ודם כן, ורקיקה שהיא מאוסה לפני בשר ודם, על אחת כמה וכמה לפני מלך המלכים שהיא מאוסה. ומקשה ר' יאמר בהר הבית דאסיר מנעל ונילף ורקיקה מנעל לאיסורא, בית הכנסת דמנעל שרי ונילף ורקיקה קפנדריא, מה קפנדריא כנסת נמי אסירא אף ורקיקה כנסת אסירא, ומשנינא אלא רבא דשרי ורקיקה כנסת אמר לך כי ביתו, מה ביהו קפנדריא קפיד, אנפול וארקיקה לא קפיד, אי בית הכנסת קפנדריא הוא דאסיר אבל מנעל ורקיקה שרי וק"ל כרבא דמנעל ורקיקה כבבכ"י זו אסירא, ואי ורקיקה כי איסטלין אסור, פירי כל חותם הכרכות שהיו במקדש היו [ואמרין] מן העולם, משקללו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד, התקינו שיהיו אומרינן מן העולם וזה העולם. וירושלמי תני לא היה עונין במקדש ומה היו אומרינן ביהו שם כבוד מלכותו לעולם ועד, תנו רבנן ... [ותלף חזקו] אומר בשעת המבטניסין פור בשעת המפורים כנס ואם דאית דור שהתורה חביבה עליה, פור שנאמר יש מפור] ונוסף עוד. דרש בר קפרא באתר דלית גבר חתן הוי גבר, אמר אביי שטע מניה באתר גבר תמן, לא תחיהו גבר, פשיטא, לא צריכה כשנשניהם [תרוין] אם הן שני תלמידי חכמים שווין בחכמה וברירא אן רשא לאחד ליכנס בגבול חבריו ולהלכות עליה.

ואימא הר הניס דאסור כמנעל. ילפינן רקיקה מיניה לאיסורא בקל וחומר אבל בית הכנסת דשרי כמנעל לא ילף רקיקה להמירה דרקיקה מאיסא אלא ילפינן מקפנדריא לאיסורא: ויזכרו שם כנודך. כשכמל"ו עונים והמבדק אומר צריך ה' אלהי ישראל מן

העולם ועד העולם. מפרש כמספחא^א שתקנו מן העולם ועד העולם להודיע שאין העוה"ז לפני העוה"צ כלום אלא כפרחודור לפני הערקלין כלומר הנהיגו כרכותיו עוה"ז כדי להיות רגילים לעוה"צ שכולו ארוך: **כסלה אחת**. שיענו פעם אחת כשכמל"ו: על כל הזרכות כסוף כרכה לאכרונה: **וכי סימא צועו מדעיתא עצה**. ולא גמרינן מיניה: **חא שמע**. דגמרינן ממלאך שאמר לגדעון: **וכי סימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון**. כלומר לא שאל בשלומו ולא זכרו אלא בשליחות קאמר מאת המקום לזכרו שהשיגה עמו ולא גמרינן מיניה: **חא שמע אל כחו** וזקנא אמן. אל תבז את צועו לאמר מדעתו עשה אלא למוד מוזקני ישראל כי יש לו על מי יסימון שנאמר עת לעשות לה': **מסיפיה לרישיה כו'**. אם זאת לדרשו למקרא זה יש לך לדרשו יפה צין ככתבינו צין כהפוך: **מרישיה לסיפיה עת לעשות לה' משום הפרו**. עמים הם לה' לעשות משפט פורעניות צעזערי לזינו משום דהפרו תורמך: **מסיפיה לרישיה**. הפרו תורמנו עושי לזינו כגון אליהו זכר הכרמל (מלכים א יח) שהקריב צמנה בשעת איסור הצמנות משום דעת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקדוש צדוך הו': **כשעת המכניסים**. שאין חכמי הדור מרצינים תורה לתלמידים: **כשעת המפורים**. שהגדולים שזדור מרצינים תורה: **כנס**. אחת ולא טעול שררה עליהם דאף זו לכבוד שמים היא לאחוז במדת הענוה וכתבי עת לעשות לה' הפרו תורמך: **ואם ראים דור שאין הסור חגיגה עליו כנס**. ולא

בה^ב בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה^ה ידרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מה היא אמר

רב חסדא מחטא דתלמיותא: תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנא' איש רעים להתרועע תניא ר' אומר יאל ימנה אדם אפטרופוס בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא כר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דר' פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי תשמה אשתו וכתוב והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב נחמן בר ריצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר איש אשר יתן לכהן לו יהיה לו יהיה כמזון הרבה א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך א"ר מבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר והתרפית ביום צרה צר כחכה א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום אמר רב ספרא ר' אבהו הוה משתעי כשירד חנינא אין בו אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן כיפר של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו ליה ללמוד תורה באנו הכריז [עליהם] אנשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשו בבית המקדש כאותה ששינינו זכריה בן קבוטל אמר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים הכריז [עליהם] אנשים הללו של שוא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמרו לו הגח רבי עקיבא שלא הגיח כמותו בארץ ישראל א"ל אף אני לא הנחתי כמותי בא"י אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרוננו אצלך וכן ואמרו לנו וכו' ואמרו לו שמוע מוטב ואם לאו תישים בנדוי

הרואה פרק תשיעי ברכות

סג.

תמיל דצרי תורה לציוין: הפרו תורמך. מלפזורה כשעה שהכנסו לשם שמים: הכי גרסינן **ולא קנז קנה מינה**. אם ראינו פרקמטיא צול קנז וקנה מינה ואקוף שסופה להתיקר: **פשיטא**. הא דלציי למה לי פשיטא שלא יורה אדם הלכה בפני רבו למה ליה לאציי למשמע מכללל: **כשניסין שוין**.

אם זאת במקום תלמיד חכם ואיך גדול ממנו אל טעול עטרה לדרוש במקומו: **כנל דרכיך**. אפילו לעבור עצירה: **דעסו**. תן לז אם לורך מזהו הוא כגון אליהו זכר הכרמל עזור עליה: **מחטא דתלמיותא**. כדושי"ד שלנצוי"ש שהתפירות עשיות שורות שורות כתלמי מענה: **לפטרוע**. להמליץ: **אפטורופוס**. מכנים ומוציא נכסיו: **כל שיש לו פרומוס ומעשרות ואינו נותן לכהן סוף שנלך לו על ידי אשמו**. שנעשית סוטה: ה"ג ואיש אם קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי שטעה אשמו וכסיו הציא האיש אם אשמו: איש אם קדשיו לו יהיו. שמעבך קדשיו אללו ואינו נותן לכהנים וללוים: **סוף שנלך לן**. שנעשה עני וזכרין לכן ליטול מעשר עני: **לו יהיו**. לעלמו יטרכו: **כמשפך שם שמים כזערו**. שמבדך על הרעה דיין האמת. אי נמי שמבדק רחמים מלפניו: **נצריך**. נצטרך: **סועפות**. לשון כפילה כדמתרגמינן וכפלת ותעיק (שמות כו): **הסרפית**. מדברי תורה ציוס כרה זר כמכה: **ואפילו מזהו אשמו**. אם נמרפה ממנה כשזאה לידו ולא חש להתעסק בה זר כמו: **הסרפית מכל מקום**. אף כמזהו אחת משמע: **מעצר שנים וכו'**. ומנן אין מעצרינן את השנים וכלל ותעיק דכתיב לשכנו מדרשו: **כל דרישות שאתה דורש לא יהו אלא כשכנו של מקום כפ"ק דסנהדרין (דף יא): כנר שגרו אחריו**. לנחמות צדו: **כנר צניע**. שהגדלת שמנו לומר גדולי הדור הם: **והלא עקיבא עני יוסף עשה כן**. תמן צימותא א"ר עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבד שנים עבדכ כמלך האשה שהלך צעלה וזרמה (דף קכג).

ואמרו

אמר להם והלא ר' עקיבן בן יוסף עיבר שנס וקבע חדשים, פירוש, מרחשון וסכילוי פעמים שלמים פעמים כסדרן פעמים חסרים, אמרו לו הגח לר' עקיבה שלא הגיח בארץ ישראל כמותו. ירד אמר להם אף אני [לא] הנחתי כמותי וירדתי, אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים, כלומר נעשו חכמים גדולים, וכך אמרו לנו, אמרו לו משמנו אם חזור בו מוטב, ואם לא יהא בנידוי.

עין משפט ונר מצוה

פח א מיי פירא מהל' ספלה הלכה מן סתם עשין יט טוש"ע אר"ח פ"ר קנא עטקי ה: **פ**ח ב מיי סס הלכה י טוש"ע ש ס עטקי ז וס"י א עטקי יג:

צ ז מיי פ"ד מלכות טענת הלכה יט:

צא ד מיי פ"ר מהל' איסורי ביאה הלכה טו סתם לאון קבו טוש"ע אה"ע כ"ר ס עטקי ס:

ה נמיי פירא מהל' קדוש המושב הל' מ פ"ה הל' אן:

תורה אור השלם

- וַיִּאמְרוּ הַלְלוּם יְשׁוּעַ [קְרִימאַל בִּין חֲשׁוֹנִיהָ שְׂרָבִיהָ הַדּוּחִיָּה שְׂבָנִיהָ פִּתְחִיהָ קִמּוּ פִּרְבוּ אֵת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וַיִּכְרְבוּ שֵׁם כְּבוֹדוֹ וַיְהַרְמוּ עַל כָּל בְּרָכָה תַּחֲמִידָהּ:
- וַיִּרְא אֱלֹהִי מִלֶּאךָ יְיָ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְיָ עֲקֹב גִּבּוֹר הַתִּלָּל:
- שְׁמַע אֲבִיךָ וְהָלַךְ וְאֵל תִּבְּרֵי בְּיָדוֹ אֲמַר: מְשִׁילֵי כֹ כב
- עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָךְ הַפְּרוּ תוֹרָתְךָ: הַלְלוּ: קִיט קבו
- יֵשׁ מִפּוֹר וְנוֹסֵף עוֹד וַיִּחְשֹׁף מִיִּשְׂרָאֵל אֶךְ לִמְחֻסָּהּ:
- מְשִׁילֵי יא כד
- בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְרוּ וְהָיָא יִשְׂרָאֵל אֲרַחְתּוֹךְ: מְשִׁילֵי ג ו
- אִישׁ רֵעִים לְהַתְרַעַץ וְשֵׁם אֲהָב דְּבָקמָא: מְשִׁילֵי יח כד
- וְאִישׁ אֶת קִדְשֵׁיו לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לְבָהֶן לוֹ יִתְּנֶה: כַּמְבָּרָה ה י
- דַּבֵּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲזָלְמָ אִישׁ אִישׁ בִּי תַּשְׁהֵא אֲשֶׁתוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ קַעֲלָה: כַּמְבָּרָה יב
- וַתִּבְּרַח הָאִשָּׁה אֶת אֲשֶׁתוֹ אֶל בִּתְּנָהּ וַתִּבְּרַח אֶת קִרְבָּנָה עֲלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קָמּוּ שְׂעִירִים לֹא יִצֹק עֲלֶיהָ שִׁמֹן וְלֹא יִתֵּן אֶת לִבָּהּ בִּי מִנְחָתָ קָנָתָ וְהָיָא מִנְחָתָ וְקִדְוֹן מִקִּרְבָּנָהּ: כַּמְבָּרָה טו
- וַתִּהְיֶה יְשִׁידָ בְּצִרְיָ וְכָסֶף תוֹעֵפּוֹתָ קָף: אִיּוֹב כב כה
- וְהַתְּרַפִּית בְּיוֹם צָרָה כִּי בִּתְּנָהּ: מְשִׁילֵי כד י

רבינו חננאל (המשך)

תרומה ומעשר לכהן, לומר שכל הנמנע לכהן, נותן תרומה ומעשר לכהן, לסוף שצריך לו על ידי אשתו, שני והביא האיש את אשתו אל הכהן, ולא עוד אלא שנצרך לו על ידי ממון שני ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה, אמר רבא ואם נתן לו מהבדך שני, לו יהיה, ולו יהיה) מקון הרבה, כל המשתף שם שמים בצערו, ונתון דוקא מדרחוק, כופלין פריסתו שני והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך, פירוש תועפות כפלים כדמתרגם וכפלת ותיעוף. משום שהזכיר, בעת [התנבסין] פור אמר, ר' אבהו משתעי כשירד חנינא בן אחי ר' יהושע לגולה, פירוש גולה פוס בריאת, כדנתן עד שרואה את כל הגולה לפניו כמדרות האש, ואמרין בגמ' מאי גולה פוס בריאת, היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, שייגו אחזיו ר' יוסי בן כיפר וכן בנו של זכריה בן קבוטל, אמר להם למה באתם, אמרו לו ללמוד תורה פמן, היה מכריז עליהם אנשים הללו חכמים גדולים בני אבות ששימשו בעזרה, כדנתן וזכריה בן קבוטל אמר פסעתי הרבה קריתי לפניו בדינאי, התחילו לרא אמהר והן מטמאין אלא טטמא והן מטהרין, היה מכריז עליהם אנשים הללו אנשים של תורה הם, אמרו לו כבר בניתה והיעדתה להם שהם חכמים גדולים איך יכול לסתור ולהפחיתם, שלא אליהם מפני מה אתם עושין כך, אמרו לו מפני מה אתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, פעמים